

Olli Rehn, Euroopan komission jäsen

Euroopan unioni kansainvälisenä toimijana

Arvoisat kuulijat, hyvät naiset ja herrat,

Kiitän Eurofactsia ja hallituksen puheenjohtaja Anders Blomia kutsusta tähän 20-vuotisjuhlaan. Eurofacts on ollut uranuurtaja Euroopan unionin talouteen ja politiikkaan keskittyvän asiantuntemuksen välittäjänä ja EU-asioita koskevan viestinnän osajana. Siksi on ilo osallistua tähän "juhlabriefingiin".

Juhlakalun olemukseen istuu myös alustuksen aihe, joka on "Euroopan unioni kansainvälisenä toimijana".

Osana Euroopan unionia Suomi on osa maailman suurinta yhtenäistä talousaluetta, kauppamahtia ja kehitysavun antajaa. Se merkitsee suurta vastuuta mutta myös mahdollisuutta vaikuttaa maailman kehitykseen, oli sitten kyse rauhan ja ihmisoikeuksien edistämisestä tai johtajuudesta finanssikriisin ja ilmastonmuutoksen torjunnassa.

Koolla on merkitystä. Viime ajat ovat silti osoittaneet, että sotilaallinen voima, väestömäärä ja taloudellinen painoarvo yksin eivät määritä vaikutusvaltaa maailmanpolitiikassa. Maailma tarvitsee myös arvoja ja esimerkkejä, malleja uusiin olosuhteisiin. EU tarjoaa niitä.

Kaikkia koskettanut taluskriisi ja sen jälkimainingit ovat osoittaneet hyvin kouriintuntuvasti, miten vahva taloudellinen keskinäisriippuvuus vallitsee suurtenkin maiden ja talusmahtien välillä. Nekin maat, jotka uskoivat aluksi olevansa rahoitusmarkkinoiden heilahteluiden ulottumattomissa, joutuivat pian toteamaan, että kysynnän hiipuminen yhdellä maailmankolkalla tuntuu lopulta kaikkialla maailmassa.

Tässä piilee taloudellisen keskinäisriippuvuuden kirous ja – ehkä paradoksaalisesti – myös sen siunaus: vapaan kaupan ja vapaiden pääomaliikkeiden vallitessa kaikki maat kärsivät maailmantalouden alamäestä, mutta niin myös kaikki tuntevat myös taloutta elvyttävien korjausliikkeiden vaikutukset. Olemme samassa veneessä: maailmantalous voidaan nostaa vain tiiviillä yhteistyöllä.

Vuosi sitten EU astui eturiviin taluskriisin taltuttamiseksi. EU:n toimet ja uutta vauhtia saanut G-20-yhteistyö ovat kantaneet hedelmää. Tuoreet taluskatsaukset osoittavat, että ennennäkemättömän mittava ja yhteen sovitettu elvytys on tuottanut tulosta. Laskun niska on saatu taitettua ja uudelle nousulle rakennetaan edellytyksiä.

Vaikeudet eivät silti ole vielä ohi. Työttömyys on yhä kasvussa Euroopassa, julkiset taloudet ovat koetuksella ja kilpailukykyämme vaatii vahvistamista. Näköala kasvusta antaa silti voimia kohdata edessä olevat haasteet. Yhdessä ponnistellen voimme niistä selvitä.

Meidän on myös rakennettava sellainen eurooppalainen ja maailmanlaajuinen rahoitusmarkkinoiden valvontajärjestelmä, joka estää viimeisten kahden vuoden aikana puhjenneiden kuplien synnyn. On myös varmistettava koordinoitu paluu kestävän julkisen taloudenpidon tielle, heti kun talouksien toipuminen on riittävän vahvalla pohjalla. Tähän tähtää ensi viikolla Pittsburghin G-20-kokous samoin kuin sitä eilen valmistellut EU:n huippukokous.

Hyvät kuulijat,

Kansainvälinen yhteistyö laajenee nopeassa tahdissa uusille aloille. Perinteisen kansainvälisen politiikan, kuten klassisen turvallisuus- ja kauppapolitiikan, rinnalle ovat pysyvästi nousseet muiden muassa ilmastonmuutokseen, energiaturvallisuuteen, maahanmuuttoon ja rahoitusmarkkinoihin liittyvät kysymykset.

EU:lla on vuosikymmenten kokemus ylikansallisesta yhteistyöstä, minkä ansioista se on itseoikeutettu osaja globaalien kehityksen ohjaamisessa. Meillä on kaikki syyt esiintyä kansainvälisellä areenalla luottavaisesti ja itseemme uskoen. EU:lla on arvokasta kokemusta yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, joka on yhtenäisempää kuin eurooppalaisessa itsekritiikissä tavataan väittää.

Jopa se paljon perään kuulutettu "yksi äänemme" on yhtenäisempi kuin kuvitellaan. Se ei ole yhden laulajan virtuoosimainen sooloesitys, vaan EU-kuoron yhteinen sävel. EU:ssa äänenkäyttäjiä on monia, mutta jahka nuoteista on saatu sovittua, niissä pysytään aika hyvin.

EU:ssa käytävää vilkasta keskustelua ei pidäkään luulla hajaannukseksi tai sekasoroksi. Se on merkki demokratiasta ja pluralismista, joita ei ole mitään syytä hävetä. Yhden totuuden ja mielipiteen Eurooppa olisi pikemminkin painajainen kuin paratiisi.

Siitä huolimatta: kunhan Lissabonin sopimus ratifioidaan, se antaa meille eväitä ja välineitä edelleen tehostaa Euroopan etujen edistämistä maailmalla. Sopimus uudistaa EU:n instituutioita ja päätöksentekoa ja luo EU:lle uusia työvälineitä, joilla yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa voidaan toteuttaa entistä linjakkaammin ja johdonmukaisemmin ja siten vahvistaa vaikutusvaltaamme.

Tärkeimpiä uudistuksia on EU:n ulko- turvallisuuspolitiikan korkea edustajan tehtävän perustaminen. Hän toimii samalla ulkosuhteista vastaavana komission varapuheenjohtajana. Sen lisäksi luodaan Euroopan ulkosuhdehallinto, joka kokoaa yhteen resursseja komissiosta, jäsenmaista ja neuvoston pääsihteeristöstä.

Nämä uudistukset antavat EU:lle mahdollisuuden yhdistellä entistä tehokkaammin diplomatiata, kriisinhallintaa ja kehittyvää eurooppalaista puolustusvalmiutta perinteisten yhteisövälineiden kuten kauppaa-, kehitys-, energia- ja ilmastopolitiikan kanssa.

Tarvitsemme myös sujuvaa yhteistyötä komission puheenjohtajan, korkean edustajan ja Eurooppa-neuvoston pysyvän puheenjohtajan välille, jotta EU:n ääni kuuluu entistä yhtenäisempänä maailmalla.

EU:n ulkoinen vaikutusvalta ei silti perustu yksinomaan instituutioihin tai työvälineisiin, vaan ennen

kaikkea sisäisiin vahvuuksiimme.

Tärkein vaikutusvaltamme lähde on EU:n yhteinen arvopohja, joka ohjaa yhteisten näkemysten muodostamista. Siihen perustuu myös kykymme reagoida tarvittaessa nopeasti. Vuosien kuluessa on kehittynyt yhtenäinen eurooppalainen tapa vastata maailman tapahtumiin. Siitä linjasta on tullut johdonmukainen ja tunnistettava, joka on myös kumppaneidemme ennakoitavissa.

Konkreettinen esimerkki EU:n sisäisten ja ulkoisten vahvuuksien suorasta yhteydestä on energiapolitiikka, joka on Euroopan turvallisuuden ydinasioita. Energiapolitiikkamme vaikuttavuus riippuu siitä, kuinka yhtenäisiksi onnistumme rakentamaan Euroopan energiasämarkkinat. Yhtenäisenä puolen miljardin ihmisen energiamarkkinana neuvotteluvoimamme on aivan toinen kuin vajaan kolmenkymmenen erillisen markkinan löyhänä yhteenliittymänä. Yhteisen eurooppalaisen energia- ja ilmastopolitiikan vahvistaminen on varmasti yksi seuraavan komission tärkeimmistä tehtävistä.

Hyvät kuulijat,

Euroopalla on erityinen vastuu vapauden, vakauden ja hyvinvoinnin edistämisestä naapurialueillaan. EU:hun haluaville ehdokasmalle olemme tehneet sitoumuksia, joista on pidettävä kiinni.

Samalla EU:n tulee luoda Itäisestä kumppanuudesta ja Välimeren unionista uskottavia toimintaohjelmia, jotka vastaavan meidän ja naapureidemme odotuksiin. Tästä hyötyvät paitsi naapurimme myös me itse. Mitä laajempi EU:n tukema vakauden ja hyvinvoinnin alue on, sitä parempi yksittäiselle jäsenmaalle ja kansalaiselle. Naapureidemme hyvinvointi ei ole meiltä pois, päinvastoin.

Naapurustonsa lisäksi EU:lla on paitsi velvollisuus myös oma intressi rakentaa tiiviitä suhteita koko muuhun maailmaan. EU:lla on vahva asema monenkeskisen yhteistyön ajajana, ja me teemme siksi paljon yhteistyötä YK:n ja muiden monenvälisten järjestöjen kanssa. EU osallistuu täysimääräisesti G8- ja G20-yhteistyöhön, joista erityisesti jälkimmäisen voi ennustaa lisäävän merkitystään.

EU on mukana edistämässä ja turvaamassa rauhaa ja vakautta Afrikassa, Aasiassa, Lähi-idässä, Etelä-Kaukasiassa ja Länsi-Balkanilla. EU:n kehitysavulla tavoitetaan satoja miljoonia avun tarpeessa olevia ihmisiä eri puolilla maailmaa.

Meidän on käytettävä vahvuuksiamme entistä tehokkaammin edistääksemme rauhaa, ihmisoikeuksia ja kestävä kehitystä. Meidän on edelleen näytettävä tietä maailmanlaajuisissa ilmastonmuutoksen torjuntatalkoissa. Meidän on osallistuttava aktiivisesti kansainväliseen talousyhteistyöhön taantumien taltuttamiseksi ja uusien taantumien välttämiseksi. Meidän on kauppapolitiikallamme vastustettava protektionismia ja edistettävä avointa kaupankäyntiä.

Hyvät kuulijat,

Lopuksi vielä muutama sana EU:n suhteista Yhdysvaltoihin sekä Venäjään – suhteisiin joiden

strategista merkitystä Euroopan turvallisuudelle tuskin voi korostaa liiaksi.

EU:n erityinen ja syvä historiallinen suhde Yhdysvaltoihin on edelleen yksi eurooppalaisen kehityksen tukijalka ja tiennäyttävä myös maailmanpolitiikassa ja -taloudessa. On selvää, että suhteellinen osuutemme maailman taloudesta pienenee, mutta vielä pitkään EU:n ja Yhdysvaltojen valinnat antavat suuntaa koko maailmalle. Siksi meidän tulee vaalia tätä yhteyttä erityisellä huolella. Yhdessä voimme vetää muita mukaamme ilmastotalkoissa. Yhdessä voimme näyttää esimerkkiä rahoitusjärjestelmän rakenteiden parantamisessa.

Yhdysvallat on keskeinen tekijä Euroopan turvallisuuden kannalta. Suurin osa EU:n jäsenmaista laskee oman sotilaallisen turvallisuutensa Nato-yhteistyön varaan ja siis viime kädessä myös Yhdysvaltojen apuun. EU:n ja Naton yhteistyö on ollut kiemuraista, mutta halua solmujen aukaisemiseksi on. Presidentti Sarkozyn tekemä päätös Ranskan paluusta Naton sotilasrakenteisiin on ensimmäinen ja näkyvin merkki tästä suuntauksesta.

EU:n omia turvallisuus- ja puolustuspoliittisia valmiuksia kehitetään lähivuosina, kunhan Lissabonin sopimus astuu voimaan. Niitä rakennetaan tiiviissä yhteistyössä Naton ja Yhdysvaltojen kanssa, päällekkäisyyksien välttämiseksi ja tehokkuuden maksimoimiseksi.

Euroopan turvallisuuden kohtalo riippuu suuresti myös EU:n ja Venäjän kyvystä löytää yhteisymmärrys turvallisuuskysymyksistä maanosassamme. Venäjän panos olisi tärkeä myös Lähi-idän rauhanprosessissa sekä suhteissa Afganistanin ja Iranin kanssa.

Tarvitsemme EU-Venäjä suhteissa uuden alun, samaan tapaan kuin Naton pääsihteerin Anders Fogh Rasmussen on tänään Brysselissä pitämässään linjapuheessa ehdottanut uutta alkua Nato-Venäjä-suhteisiin. Meidän on luotava turvallisuutta yhdessä ja toisillemme, ei vietävä turvallisuutta toisiltamme. Tämän päivän Euroopassa ei voi hyväksyä etupiirijattelua eikä uusien raja-aitojen asettamista.

EU:n ja Venäjän 90-luvulla sopima yhteinen päämäärä taloudellisesta integraatiosta ja tiiviistä poliittisesta yhteistyöstä on yhä voimassa, mutta Venäjä on tehnyt selväksi, ettei se halua yksipuolista sopeutumista EU:n sääntökehykseen. Se on myös kyseenalaistanut aiemman tavoitteensa liittyä WTO:n jäseneksi. Lisäksi Venäjä on esittänyt nykyisten eurooppalaisten sopimusjärjestelmien, kuten Etyjin ja Energiaperuskirjan, korvaamista uusilla mekanismeilla.

EU:n lähestymistapa kansainvälisiin suhteisiin perustuu monenvälisiin sopimuksiin ja niiden kunnioittamiseen. Toista vuotta käynnissä olleet neuvottelut EU:n ja Venäjän uudesta puitesopimuksesta ovat nykytilanteessa entistäkin tärkeämmät. EU tavoittelee kattavaa ja kunnianhimoista sopimusta. Pyrimme pitkäjänteiseen ja luotettavaan energiakumppanuuteen sekä tiiviiseen poliittiseen yhteistyöhön.

Onnistuessaan sopimus antaa EU:lle ja Venäjälle välineitä kohdata yhdessä meitä kumpaakin koskevat talouden, energian ja ilmaston haasteet. Sen tulisi luoda työkaluja, joilla voimme yhdessä turvata Euroopan ja sen kansalaisten vapautta, vakautta ja hyvinvointia.

EU on jo pitkään ollut valmis parempaan kumppanuuteen Venäjän kanssa. Toivotaan, että myös Venäjä alkaa olla siihen valmis. Nyt ei tarvita toiveajattelua eikä vastakkainasettelua, vaan sitoutumista pitkäjänteiseen ja käytännölliseen yhteistyöhön – puolin ja toisin.

Kyse on aidosta historiallisesta mahdollisuudesta, johon sekä EU:n että Venäjän kannattaa tarttua. Venäjän historialle leimallinen heiluriliike zapadnikkien ja slavofiilien antamien suuntien välillä jatkuu edelleen, eikä meidän pidä antautua sen vietäväksi.

Ainut lääke tähän haasteeseen on rehellinen vuoropuhelu, toisiaan kunnioittaen, avoimesti vaikeistakin asioista puhuen. Meidän on käsiteltävä kipeimpiäkin kysymyksiä avoimesti, muuten ne jäävät hiertämään liian pitkiksi ajoiksi ja liian korkein kustannuksin.

Hyvät ystävät,

Tänään kahtakymmentä vuottaan juhlistava Eurofacts on ollut luomassa juuri sellaisia yhteyksiä ja juuri sellaista vuoropuhelua, joiden avulla luodaan luottamusta ja hyvää naapuruutta.

Toivotan Eurofactsin henkilökunnalle sekä yhteistyökumppaneille onnea ja menestystä myös seuraaville kahdellekymmenelle vuodelle.